

22 miljoner kronor till ny forskning om arbetsmiljö och hälsa

På uppdrag av arbetsmarknadens parter beviljar AFA Försäkring drygt 22 miljoner kronor i anslag till tio nya forskningsprojekt. Gemensamt för projekten är att de ska bidra till att minska arbetsskador och långvarig sjukfrånvaro.

Organisering av arbetet så att fler kan jobba längre, behandling av diskbräck och en modell för bedömning av den mentala påfrestningen vid monteringsarbete i industrin. Det är ämnena för tre av de tio forskningsprojekt inom arbetsmiljö och hälsa som har tilldelats totalt 22 191 000 kronor av AFA Försäkring i 2017 års fjärde anslagsomgång.

– Att resultaten från vår forskning kommer arbetsplatser till nytta är viktigt för oss. Därför är detta ett av våra huvudkriterier, när vi beslutar om vilka projekt som får stöd. Vi är glada att kunna bevilja finansiering till nio nya projekt med olika fokus inom arbetsmiljö och hälsa, säger Susanna Stymne Airey, chef för FoU och enheten Förebygga på AFA Försäkring.

AFA Försäkring stödjer forskning och utveckling inom arbetsmiljö och hälsa. Målet är att forskningen ska komma människor i arbetslivet till nytta, inom det privata näringslivet och i kommuner och landsting. Mer information om forskningsstödet finns på www.afaforsakring.se/forskning

Hållbart arbetsliv: utveckling av åldersmedvetet ledarskap bland kommunala chefer utifrån swAge-modellen

En av arbetsmarknadens stora utmaningar är att skapa förutsättningar för fler människor att arbeta i högre ålder. Chefer har en viktig roll i utvecklingen och behöver lära sig organisera arbetet på ett sätt som också främjar arbetsmiljön. Åtgärder för att få äldre medarbetare att stanna på en arbetsplats kan göra en organisation effektivare och bidrar samtidigt till ett hållbart arbetsliv.

Kerstin Nilsson, vid Lunds universitet, har tilldelats 3 565 000 kronor för att utbilda chefer och HR-personal i Helsingborgs kommun enligt modellen Sustainable working life for all ages, swAge, avsedd att öka kunskapen om åldrande i arbetslivet. Cheferna sätter därefter in åtgärder för att möjliggöra för äldre medarbetare i kommunen att arbeta kvar längre. I projektet ingår också en utvärdering av insatserna.

Projektet pågår till och med 2020 och förväntas ge ny kunskap om hur man kan skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv genom att ta tillvara erfarenhet och kompetens hos en ökande andel äldre medarbetare.

Kerstin Nilsson, docent i folkhälsovetenskap på Avdelningen för arbets- och miljömedicin vid Lunds universitet, tel; 070–256 29 80, e-post: kerstin.nilsson@med.lu.se

Diskbräck med ischias – förbättrad diagnostik och innovativa medicinska behandlingar

Smärta i ländryggen och benen på grund av diskbräck som trycker mot nerver i ryggraden orsakar lidande för individen och stora kostnader för samhället. Runt 2 500 personer opereras årligen för diskbräck, men kunskap saknas om mekanismerna bakom bräcket. Bättre förståelse för så kallat diskläckage kan göra det möjligt att behandla diskbräck och kronisk ryggsmärta med nya läkemedel inriktade på uppkomsten av smärta istället för bara lindring.

Kjell Olmarker, vid Göteborgs universitet, har tilldelats 2 120 000 kronor för att undersöka hur tumörnekrosfaktorn, TNF, påverkar smärtan vid diskbräck, och för att studera bräckets uppkomst och möjligheterna att medicinera det. I projektet ingår också att försöka hitta en biologisk markör så att diskläckage kan upptäckas med ett blodprov.

Projektet pågår till och med januari 2021 och väntas komma till direkt patientnytta i form av förbättrade möjligheter att ställa diagnos på och behandla diskbräck och ischiasbesvär.

Kjell Olmarker, professor i anatomi på Institutionen för biomedicin vid Göteborgs universitet, tel; 070–860 04 04, e-post: kjell.olmarker@gu.se

Modell för prediktiv bedömning av kognitiv arbetsbelastning – PreKo

Monteringsarbete i industrin ställer krav på den anställdes kognitiva förmåga att ta till sig information och fatta rätt beslut. Tidspress ökar den mentala påfrestningen och kan orsaka arbetsrelaterad stress, bristande motivation och sjukfrånvaro. En modell för bedömning av kognitiv belastning kan fungera som stöd vid arbetsorganisation, minska psykosociala och fysiska arbetsmiljörisker och bidra till ett hållbart arbetsliv.

Cecilia Berlin, vid Chalmers tekniska högskola, har tilldelats 4 500 000 kronor för att undersöka hur kognitiva och fysiska aspekter i industriellt monteringsarbete samverkar och för att utveckla en modell för förebyggande belastningsbedömning. Intervjuer kommer att göras med produktkonstruktörer, beredningsingenjörer och montörer vid fyra företag inom fordonsindustrin.

Projektet pågår till januari 2021 och väntas resultera i en modell för förebyggande kognitiv belastningsbedömning. Projektet förväntas kunna bidra till förbättrad hälsa och ökad effektivitet främst inom monteringsyrken i industrin.

Cecilia Berlin, doktor i ergonomi vid Chalmers tekniska högskola, tel; 031–772 12 90, e-post: cecilia.berlin@chalmers.se

Möjliggörande och hindrande faktorer samt etiska aspekter vid samverkan med syfte att öka återgång i arbete bland personer med psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa, som måttlig depression, ångest eller reaktion på stress, var 2016 den vanligaste orsaken till sjukskrivning. Ett rehabiliteringsarbete som bygger på samverkan mellan vårdcentralen, arbetsgivaren, Försäkringskassan, företagshälsovården och den sjukskrivne kan göra att fler kan börja arbeta igen. Identifiering av de faktorer som möjliggör och hindrar samverkan kan öka återgången i arbete för de som drabbas av psykisk ohälsa.

Elisabeth Björk Brämberg, vid Karolinska Institutet, har tilldelats 1 756 000 kronor för att genom intervjuer med anställda, arbetsgivare och företrädare för vårdcentraler, företagshälsovård och Försäkringskassan samla in och analysera erfarenheter från samverkansarbete i samband med psykisk ohälsa. I projektet ingår att analysera etiska frågeställningar kopplade till bland annat den sjukskrivnes hälsa, personliga integritet och inflytande på arbetet.

Projektet pågår till och med mars 2019 och väntas bidra till ökad kunskap om samverkan mellan arbetstagare, arbetsgivare, företagshälsovård och Försäkringskassan. Ett mål är att utveckla strategier för främjande av samverkan som rehabiliteringsmetod.

Elisabeth Björk Brämberg, doktor i vårdvetenskap på Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet, tel; 08–524 874 12, e-post: elisabeth.bjork.bramberg@ki.se

Sjuksköterskans professionella yrkesutövning inom kommunal hemsjukvård

Vi lever allt längre och en åldrande befolkning medför att allt fler äldre vårdas hemma. Sjuksköterskor i den kommunala hemsjukvården får idag bland annat hantera kontakt med anhöriga och fatta beslut på egen hand och upplever ofta arbetsrelaterad ohälsa. Ökad kunskap om vård i hemmiljö kan förbättra sjuksköterskornas arbetsförhållanden och vården av patienter.

Ingrid Hellström, vid Linköpings universitet, har tilldelats 2 057 000 kronor för att i fältstudier undersöka arbetsförhållanden för sjuksköterskor i hemsjukvården. Projektet fokuserar främst på skärningspunkter i möten mellan hemtjänst och anhöriga.

Projektet pågår till och med 2019 och förväntas ge ny kunskap om organisatoriska arbetsförhållanden och sjuksköterskors yrkesutövning inom kommunal hemsjukvård. Resultaten väntas bidra till en utvecklad vård av äldre.

Ingrid Hellström, biträdande professor i omvårdnad vid Linköpings universitet, tel; 011–36 35 11, e-post: ingrid.hellstrom@liu.se

Beteendeförändring genom designförändring – en studie om olyckor i sågverksindustrin

I sågverks- och träindustrin inträffar varje år många allvarliga arbetsolyckor och merparten av dem sker vid användning eller underhåll av maskiner. En maskin kan vara utformad så att ett riskfyllt sätt att hantera den uppfattas som snabbare och enklare än ett säkert och långsammare sätt. En systematisk analys av olyckor, arbetsuppgifter och maskinernas utformning gör det möjligt att förstå riskerna vid sågverksarbete och att föreslå säkerhetsåtgärder.

Carola Häggström, vid Sveriges lantbruksuniversitet, har tilldelats 1 093 000 kronor för att med hjälp av CCPE-metodiken, Combined Cognitive and Physical Evaluation, analysera användandet av teknisk utrustning på sågverk hos Svenska Cellulosa Aktiebolaget, SCA, och Södra Skogsägarna. Metodiken kan ge svar på om tekniken uppmuntrar till ett säkert användarbeteende och har inte tidigare prövats i sågverksindustrin. Projektet genomförs i samarbete med Chalmers, där CCPE-metodiken har utvecklats.

Projektet pågår till och med 2019 och väntas ge ökad kunskap om hur olyckor i sågverksbranschen kan förebyggas och om hur utformningen av teknisk utrustning påverkar användarens benägenhet att använda den på ett säkert sätt.

Carola Häggström, postdoktor i arbetsvetenskap på Sveriges lantbruksuniversitet, tel; 090–786 86 13, e-post: carola.haggstrom@slu.se

Varför uppstår komplikationer efter operation av böjsenskador

Varje år skadar 3 300 personer senor i handen som styr förmågan att böja fingrarna. Skador på böjsenor är komplicerade och idag råder delade meningar om hur man bäst opererar och rehabiliterar dem. En närmare studie av böjsenskador kan öka kunskapen om operationsmaterial och tekniker och om komplikationer i samband med rehabilitering.

Marianne Arner, vid Södersjukhuset, har tilldelats 554 000 kronor för att studera samband mellan operationer av böjsenor, efterföljande komplikationer och patienternas upplevelse av operationen och rehabiliteringen. Projektet innefattar en studie av det handkirurgiska kvalitetsregistret HAKIR och en serie intervjuer med patienter.

Projektet pågår till och med april 2020 och förväntas ge bättre förståelse för orsakerna till komplikationer efter operation på böjsenor. Resultaten väntas också öka kunskapen om vilka material och tekniker som är att föredra vid operation av senorna.

Marianne Arner, docent och överläkare vid Handkirurgiska kliniken på Södersjukhuset, tel; 070–859 52 22, e-post: marianne.arner@sodersjukhuset.se

Identifiering av determinanter för tidig kardiovaskulär riskutveckling bland unga vuxna

Till skillnad från äldre generationer ser vi hos unga vuxna tecken på en ökning av hjärt- och kärlsjukdomarna. Sjukdomar i hjärta och kärl utvecklas långsamt och är ofta tecken på åderförkalkning. Bättre förståelse av sjukdomsprocessen och sambanden med fetma, diabetes, levnadsomständigheter och livsstil bland unga gör det möjligt att tidigt förebygga hjärt- och kärlsjukdom.

Maria Rosvall, vid Göteborgs universitet och Västra Götalandsregionen, har tilldelats 3 000 000 kronor för att samla in och analysera data om unga vuxna genom frågeformulär, blodprover, fysiologiska undersökningar och ultraljudsundersökningar av kärl.

Projektet pågår till och med 2020 och förväntas öka kunskapen om samband mellan metabola faktorer som fetma och diabetes, livsstil och tidiga tecken på sjukdom i hjärta och kärl. Resultaten väntas också förbättra möjligheterna för förebyggande av hjärt- och kärlsjukdom.

Maria Rosvall, professor i socialmedicin på Institutionen för medicin vid Göteborgs universitet, tel; 031–786 68 69, e-post: maria.rosvall@gu.se

Följeforskning – Jobba säkert inom livsmedelsindustrin

Forskningsprojektet Jobba säkert i livsmedelsindustrin drivs av Prevent och använder en arbetsmiljömetodik som tagits fram i det nationella programmet Produktionslyftet. Idén till detta projekt är att följa och stödja projektgruppens arbete. En lärande utvärdering kan utveckla metodiken och bidra till att minska arbetsolyckorna och ohälsan i livsmedelsbranschen.

Johan Karlton, vid Tekniska Högskolan i Jönköping, har tilldelats 340 000 kronor för att löpande utvärdera arbetsmetoder och aktiviteter i

projektet Jobba säkert inom livsmedelsindustrin. Följeprojektet genomförs i samarbete med de medverkande företagen och projektledarna.

Projektet pågår till och med 2019 och förväntas bidra till kvalitet, måluppfyllelse och lärande i det studerade projektet. Resultatet väntas också ge ökad kunskap om hur liknande branschinsatser, så kallade interventioner, kan bidra till företags långsiktiga utveckling.

Johan Karlton, docent i arbetsorganisation vid Tekniska Högskolan i Jönköping, tel; 070-669 51 41, e-post: johan.karlton@ju.se

Etablering av nationella normvärden avseende den organisatoriska och sociala arbetsmiljön på svenska arbetsplatser

För att kunna utveckla arbetsmiljön behöver vi fungerande metoder och mätinstrument. Det forskningsbaserade enkätverktyget COPSOQ, Copenhagen Psychosocial Questionnaire, är ett verktyg för psykosocial arbetsmiljö som används i fler än 30 länder. Utveckling av svenska normvärden gör det möjligt att jämföra enskilda yrkesgrupper med befolkningen i stort och underlättar på så sätt bedömningen av psykosociala och organisatoriska arbetsmiljörisiker.

Hanne Berthelsen, vid Malmö universitet, har tilldelats 3 206 000 kronor för att ta fram nationella normvärden och ytterligare validera de forskningsbaserade arbetsmiljöenkäterna COPSOQ och PSC, Psychosocial Safety Climate. I projektet ingår också att vidareutveckla den svenska webbplatsen för COPSOQ så att den behåller sin aktualitet när den tredje internationella versionen av instrumentet lanseras 2018.

Projektet pågår till och med mars 2021 och förväntas stärka arbetsmiljöarbetet på landets arbetsplatser genom fri åtkomst till COPSOQ och PSC och med normvärden för den svenska arbetsmarknaden.

Hanne Berthelsen, doktor i odontologi, Centrum för tillämpad arbetslivsforskning vid Malmö universitet, tel; 040-665 85 70, e-post: hanne.berthelsen@mah.se

Mer information:

Barbro Jacobsson, forskningshandläggare på FoU-avdelningen, AFA Försäkring: 070-893 95 48 barbro.jacobsson@afaforsakring.se

Susanna Stymne Airey, chef för FoU och enheten Förebygga, AFA Försäkring: 08-696 41 60 susanna.stymneairey@afaforsakring.se

Linda Harling, presskommunikatör AFA Försäkring: 0730-96 35 12 linda.harling@afaforsakring.se

Fakta om AFA Försäkrings forskningsstöd

AFA Försäkring satsar årligen 150 miljoner kronor på forskning och utveckling som syftar till att förebygga ohälsa och arbetsskador inom både privat näringsliv, kommuner och landsting. Mer information om forskningsstödet finns på www.afaforsakring.se/forskning

AFA Försäkring ger trygghet och ekonomiskt stöd vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet. Våra försäkringar är bestämda i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter och vi försäkrar drygt fyra miljoner människor i privat näringsliv, kommuner, landsting och regioner. AFA Försäkring drivs utan vinstsyfte och förvaltar cirka 200 miljarder kronor. En viktig del av vår verksamhet är att stödja forskning och projekt som aktivt syftar till att förbättra arbetsmiljön. AFA Försäkring har cirka 650 medarbetare och ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

www.afaforsakring.se